

Η ΣΥΝΟΜΩΣΙΑ ΤΩΝ ΑΣΧΕΤΩΝ

Του Θάνου Κατσάμπα*

Μια συνομωσία κυβερνά την Ελλάδα: η συνομωσία των «ασχέτων». Η συνομωσία έχει διαχρονικό, διαταξικό και διαπολιτικό χαρακτήρα, διότι οι άσχετοι συσπειρώνονται με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά τους και χωρίς ιδιαίτερη προσήλωση σε θέματα αρχών, πεποιθήσεων και ιδεολογίας.

Αλλά τι ακριβώς σημαίνει ο όρος «άσχετος» της καθομιλουμένης; Ο πλήρης όρος είναι «άσχετος/η με το αντικείμενο της γνώσης ή συζήτησης στα οποία εμπλέκεται», με άλλα λόγια «αδαής». Αλλά προτιμώ τη λέξη «άσχετος» έναντι των συνωνύμων «αδαής», «αμαθής» και «ανίδεος», για λόγους που θα εξηγήσω κατωτέρω.

Στα αγγλικά ο όρος είναι clueless, ή προτιμότερο, sciolist, ένας αρχαϊκός όρος που περιλαμβάνει και την έννοια της έπαρσης, που προσήκει ιδιαίτερα στο σύγχρονο ελληνικό πολιτικό τοπίο. Αναφέρω και τον αγγλικό όρο, για να συνδέσω την παρούσα σύντομη ανάλυση με το άρθρο μου «MYTHS, MISINFORMATION AND TRUTHS ABOUT THE GREEK CRISIS: Sciolism in an era of specialization» που έχει αναρτηθεί στη προσωπική μου ιστοσελίδα (www.thanoscatsambas.com) και περιγράφει τις συγκεκριμένες αναλύσεις των επηρμένων ιθυνόντων της πρώην και νυν κυβέρνησης.

Για να είμαστε αντικειμενικοί, η συνομωσία των «ασχέτων» δεν είναι προνόμιο μόνο του ΣΥΡΙΖΑ. Πολλές κυβερνήσεις στη πολιτική ιστορία της Ελλάδος είχαν θύλακες «ασχέτων» που δημιουργούσαν κλίκες για λόγους

αυτοπροστασίας¹. Γενικά, όμως, στο παρελθόν το σύστημα ελέγχων και ισορροπιών που ευρίσκετο σε λειτουργία λόγω έλλειψης ιδεοληψίας και ύπαρξης σχετικής αξιοκρατίας συγκρατούσε, σε μεγάλο βαθμό, τα ακραία φαινόμενα που έχουν παρατηρηθεί τους τελευταίους μήνες.

Η διαφορά τώρα είναι ότι συνομωσία των ασχέτων δεν εμφανίζεται μόνο σε ορισμένους θύλακες αλλά έχει διαβρώσει το σύνολο της κυβέρνησης και σε όλα τα επίπεδα όπου λαμβάνονται σημαντικές οικονομικές αποφάσεις². Εάν ληφθεί υπόψη ότι η Ελλάδα βρίσκεται κάτω από οικονομική επιτήρηση, δηλαδή οι διαμορφωτές και διαπραγματευτές της οικονομικής πολιτικής είναι σε συνεχή επαφή με ανώτερα στελέχη διεθνών οργανισμών και του διεθνούς ιδιωτικού τομέα, γίνεται αντιληπτό ότι η εικόνα που δίνει η Ελλάδα στο εξωτερικό είναι αξιοθρήνητη. Τα τελευταία τρανταχτά παραδείγματα ήταν η συνομιλία του Πρωθυπουργού με τον πρώην Πρόεδρο των ΗΠΑ Clinton στην Νέα Υόρκη και του Υπουργού Ανάπτυξης κ. Σταθάκη με τη Διευθύνουσα Σύμβουλο του ΔΝΤ Christine Lagarde.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να γίνει μια διευκρίνηση: ο όρος «άσχετος» πρέπει να εκληφθεί υπό εξειδικευμένη έννοια, δηλαδή «άσχετος με το αντικείμενο της εργασίας του». Αυτό σημαίνει ότι οι ιθύνοντες μπορεί να έχουν ικανότητες και γνώσεις στους τομείς που είχαν σταδιοδρομήσει πριν αναλάβουν κυβερνητικές θέσεις, αλλά όχι αναγκαστικά στον τομέα που καλούνται να υπηρετήσουν σ' αυτή τη κρίσιμη περίοδο της οικονομικής ιστορίας που διακρίνεται από την έμφαση στην εξειδίκευση. Αυτή η

¹ Ορισμένες έννοιες της παρούσας ανάλυσης βασίζονται στο δοκίμιο του Ευάγγελου Λεμπέση «Η τεραστία κοινωνική σημασία των βλακών εν τω συγχρόνω βίω», *Εφημερίδα Ελλήνων Νομικών*, Αθήνα, 1941.

² Η ανάλυσή μου περιορίζεται στον οικονομικό τομέα.

πραγματικότητα μπορεί να γίνει καλύτερα κατανοητή με ένα παράδειγμα από μια άλλη επιστήμη, συγκεκριμένα την ιατρική. Στην ιατρική επιστήμη έχει πραγματοποιηθεί τεράστια εξειδίκευση τα τελευταία 25 χρόνια. Ένα από τα καλύτερα παραδείγματα είναι η ορθοπεδική, όπου η σύγχρονη ταξινόμηση περιλαμβάνει τις εξής ειδικότητες: επανορθωτική χειρουργική, αθλητική ιατρική, ολική αποκατάσταση, χειρουργική άκρας χειρός, χειρουργική ώμου, χειρουργική σπονδυλικής στήλης, και χειρουργική αστράγαλου και άκρου ποδός. Θα ήταν αδιανόητο για κάποιο ασθενή προηγμένης χώρας με κυφοσκολίωση να αφήσει τη τύχη του σε γιατρό που ειδικεύεται, λχ. στον ώμο.

Στην οικονομική επιστήμη ισχύει παρόμοια εξειδίκευση. Τα θέματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα από το 2010 και εντεύθεν είναι εξειδικευμένα και απαιτούν γνώσεις εφαρμοσμένης μακροοικονομικής πολιτικής (και των διαφόρων υποκατηγοριών της, όπως φορολογική πολιτική, πολιτική δαπανών, διαχείριση δημοσίων εσόδων και δαπανών, κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού, τραπεζικό σύστημα, κλπ.). Σημαντικότερη απ' όλα είναι η γνώση του λεγόμενου χρηματοπιστωτικού προγραμματισμού (financial programming), που επικεντρώνεται στις σχέσεις των μακρο-οικονομικών μεγεθών μέσω μαθηματικών ταυτοτήτων, δηλαδή σχέσεων που δεν υπόκεινται σε εμπειρική ερμηνεία αλλά είναι, τρόπον τινά, οι «νόμοι» της οικονομικής ανάλυσης, σαν το νόμο της βαρύτητας. Εάν αυτοί οι νόμοι δεν είναι κατανοητοί, οι οικονομικές αναλύσεις που πηγάζουν από τις στοιχειώδεις γνώσεις των πανεπιστημιακών εδράνων είναι αβάσιμες, επιφανειακές και ανεφάρμοστες. Και όλα αυτά τα θέματα πρέπει να τα χειρίζονται άτομα με επαγγελματική εμπειρία στην εφαρμογή τους είτε από πλευράς δημόσιου είτε από πλευράς ιδιωτικού τομέα.

Κατά δεύτερο λόγο, χρειάζονται και γνώσεις του θεσμικού πλαισίου και των κανόνων των διεθνών οργανισμών που έχουν θέσει την Ελλάδα υπό επιτήρηση, διότι αυτοί οι οργανισμοί δεν επηρεάζονται από πολιτικές παρεμβάσεις (όπως αφελώς νομίζουν αρκετοί Έλληνες πολιτικοί όλων των αποχρώσεων), αλλά λειτουργούν με τη θεμελιώδη αρχή της «ίσης μεταχείρισης των κρατών-μελών». Και στις ελάχιστες περιπτώσεις που ενδείκνυται πολιτική παρέμβαση, αυτή πρέπει να γίνεται από άτομα με μεγάλη πείρα και βαθιές γνώσεις των διεθνών κανόνων, που να μιλούν άπταιστα την ίδια γλώσσα και την ίδια «γλώσσα» με τους συνομιλητές τους, ώστε να υπάρχει μία μικρή πιθανότητα η πολιτική παρέμβαση να έχει κάποιο θετικό αποτέλεσμα.

Μετά από 9 μήνες διακυβέρνησης της χώρας από τον συνασπισμό του ΣΥΡΙΖΑ, καμία από τις δύο συνθήκες δεν ικανοποιείται. Η χώρα βρίσκεται στα χέρια ασχέτων διαμορφωτών οικονομικής πολιτικής τόσο ως προς την ουσία όσο και ως προς τις διαδικασίες, σε μια περίοδο που η εξειδίκευση είναι ανάλγητα απαιτητική. Το εξωφρενικότερο παράδειγμα είναι η συνεχιζόμενη επιμονή από όλα τα επίπεδα της πολιτικής ηγεσίας στην «αξίωση» από τους δανειστές για απομείωση του χρέους. Αυτό είναι κληρονομιά της εποχής Βαρουφάκη και κανένας σύμβουλος ή συνεργάτης του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Σταθάκη δεν είχε τις γνώσεις να εξηγήσει στους προϊσταμένους του ότι το ζήτημα του χρέους δεν είναι του παρόντος και ότι η συχνή και πιεστική αναφορά του στις επίσημες συζητήσεις προκαλεί μειδιάματα για την «ασχετοσύνη» των Ελλήνων οικονομικών επιτελών. Και οι λόγοι είναι τέσσερις: Πρώτον, ότι το 2012 το τότε ελληνικό χρέος υπέστη ήδη τη μεγαλύτερη απομείωση στην παγκόσμια οικονομική ιστορία, επιπέδου 53%. Δεύτερον, ότι το χρέος που απέμεινε (και που σήμερα οφείλεται σε πιστωτές του δημόσιου τομέα) έχει περίοδο χάριτος τόσο για τους τόκους όσο και για το κεφάλαιο μέχρι το 2022. Τρίτον, ότι η Συμφωνία Κορυφής της 12

Ιουλίου 2015 ξεκαθάρισε χωρίς περιστροφές (τέταρτη παράγραφος από το τέλος) ότι ονομαστική απομείωση του χρέους (κούρεμα) είναι αδύνατη. Τέταρτο, (και, από ουσιαστικής πλευράς, ίσως και το σημαντικότερο) ότι δεν υπάρχει περίπτωση να γίνει οποιαδήποτε ρύθμιση του χρέους προτού η Ελλάδα προχωρήσει σε ουσιαστικές, βαθιές και αποτελεσματικές μεταρρυθμίσεις, που θα αποκλείσουν (η τουλάχιστον θα ελαχιστοποιήσουν) τη πιθανότητα επανόδου στην οικονομική κατάσταση του 2009/10. Χωρίς πρόοδο στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, δεν θα τεθεί το θέμα του χρέους στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Αυτή τη στιγμή αλλά απλή αλήθεια δεν έχουν κατορθώσει να ενστερνιστούν μετά 9 μήνες διακυβέρνησης οι Έλληνες ομόλογοι των διεθνών πιστωτών.

Που βρισκόμαστε λοιπόν εν όψει της πρώτης αξιολόγησης του νέου Μνημονίου που πρόκειται να ολοκληρωθεί το Νοέμβριο 2015; Βρισκόμαστε μπροστά στην εξής πραγματικότητα: όσες κυβερνήσεις κι αν αλλάζουν, όσοι υπουργοί κι αν εναλλάσσονται, όσα μνημόνια κι αν υπογράφονται, όσα παραπλανητικά non-papers κι αν διανέμονται στον τύπο, όσα Euroworking Groups η Eurogroups κι αν ολοκληρώνονται, η ελληνική οικονομία θα εξακολουθήσει να βυθίζεται στην ύφεση και το βιοτικό επίπεδο του λαού θα συνεχίζει να καταρρέει, ενόσω η παγκόσμια εικόνα της Ελλάδας θα αντανakλά την συνομωσία των ασχέτων που την κυβερνά.

**Ο Δρ. Θάνος Κατσάμπας είναι πρώην Αναπληρωτής Εκτελεστικός Διευθυντής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.*